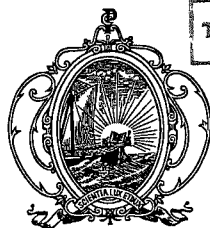

ISLAM AND GLOBALISATION
Historical and Contemporary Perspectives

*Proceedings of the 25th Congress
of L'Union Européenne des Arabisants et Islamisants*

edited by

AGOSTINO CILARDO

UITGEVERIJ PEETERS en DEPARTEMENT OOSTERSE STUDIES
LEUVEN – PARIS – WALPOLE, MA

2013

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Farabi
060050

AL-FĀRĀBĪ'S *TOPICA*

Miklós MARÓTH

01 Mart 2023

Al-Fārābī's book known as *Topica* (*mawāḍi'*) has been written as a commentary on Aristotle's logical work under the same title. This commentary regards the principal concepts of the knowledge presented in this book for granted, because the author, following the tradition of the Neo-platonic school, takes the *Topica* – unlike Aristotle's original intention – not for the handbook of dialectic, but for a kind of syllogistic science. That amounts to saying that the commentary does not treat the theory of syllogism, demonstration and many other problems, which were discussed in the previous books of the *Organon*. Its aim is only to examine the characteristics of the so-called dialectical syllogism.

The word 'topica' has been translated in the Arabic commentaries in two ways: they used to refer to this book either with the proper translation of the Greek word *topica* as *mawāḍi'*, or with the word *jadal* describing the content of the work.

In the Neoplatonic tradition, as it is well-known, the meaning of some books contained in the *Organon* has got a new interpretation, different from the one given by Aristotle. In accordance with the intentions of Aristotle, *Analytica Priora* and *Analytica posteriora* present the general theory of syllogism and that of the scientific syllogism, which is at any time and in any case true, whereas the syllogisms treated in the *Topica* are only true in most cases. So became Aristotle's *Topica* in the Neo-platonic school-tradition the manual of the dialectical syllogism, where the meaning of 'dialectics' is not coinciding with the one referred to by Aristotle in his work. The *Sophistici Elenchi*, as the last book of the *Organon* in the Peripatetic tradition, treated the theory of the never true or deceiving syllogism, as it was presented by Aristotle. The Neo-platonic school, however, ranged Aristotle's two independent books, the *Rhetorica* and the *Poietica* among the books of the *Organon* as books presenting the theory of rhetoric and poetic syllogisms. As a result of this Neo-platonic reinterpretation of Aristotle's books the first one appeared as a theory of syllogisms which are evenly divided as true or false, whereas the *Poietica* was presented as the theory of mostly false syllogisms, which can, however, contain some elements of truth.¹

¹ R. Walzer, „Zur Traditionsgeschichte der Aristotelischen Poetik“, in *Greek into Arabic. Essays on Islamic Philosophy*, ed. by R. Walzer, Oxford 1963, pp. 129-136.

503-518

طریق می‌نماید تا از این نابهنجاری‌های سیاسی و اجتماعی برهند. به‌طوری که نویسنده در صدر کتاب خود نوشته او را علاقه و دلسوزی به ایران و ایرانی به این امر واداشته است.

آغاز: مقدمه از قول مصنف بسمه تبارک و تعالی و تقدس. اعلی حضرت تا از آنجا که مفتون شوکت و عظمت زمان گذشته سلطنت ایران بودم و اطمینان کامل به ترقی آینده آن دارم مصمم شدم که بعضی تحقیقات در باب این مملکت بعمل آورم **انجام:** کاش ملت ایران هیچ وقتی از این طریقه با افتخار و شکوه تخطی ننماید و اسم او که در صفحه تواریخ بمنزله اول دولت ملل تاریخی نگاشته شده همیشه باقی و برقرار بماند [فهرستواره منزوی ۱۰۷۵/۲ و ۶۰۱/۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کتاب = مؤلف، تا: ۱۳۰۶ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول، صفحه اول به خط ناصرالدین شاه نوشته شده: «تماماً ملاحظه شد هنگام رفتن فرنگستان در منزل مهمان خانه قشلاق قزوین اود ثیل ۱۳۰۶ق. ۱۵ شعبان»؛ جلد: مخمل آبی، ۲۶گ، ۱۲ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۲۵/۵×۱۸سم [ف: ۱-۱۸۶]

● **مدخلیة العلم فی مدلولات الالفاظ / اصول فقه / عربی**
madxaliyat-ul 'ilm fi madlulat-il alfaz

آرانی کاشانی، ابوطالب بن محمد حسن، ق ۱۳ قمری
ārāni kāshāni, abu-tāleb ebn-e mohammad hasan (- 19c)
تاریخ تألیف: جمعه ۶ محرم ۱۲۴۲ق
در این که مدلولات الفاظ برای امور واقعی هستند یا معانی نفس الامری و یا علم در مدلولات آنها دخیل است، بحث می‌کند.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۹۸/۴

آغاز: المشهور أن العلم لا دخل له فی مدلولات الالفاظ بل هی للأموال الواقعية و المعانی النفس الأمرية
نسخه اصلی: کتابخانه امامزاده محمد هلال-آران ۷۱؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از مؤلف و غیره؛ ۸ص (۹۳-۱۰۰) [عکسی ف: ۱-۳۵۳]

● **المدد الفائض و الكشف العارض / ادبیات / عربی**
al-madad-ul fā'iḍ wa-l kašf-ul 'ārīḍ

علوان، علی بن عطیه، ۸۷۳ - ۹۳۶ قمری
'alvān, 'alī ebn-e 'atīye (1469 - 1530)
وابسته به: القصيدة التائية؛ ابن فارض، عمر بن علی (۵۷۶-۶۳۲ق)
شرحی است بر چکامه «تائیه» ابن فارض که در دیوان او آمده است. چلبی در عنوان «تائیه» آغاز شرح را که برابر به نسخه زیر است یاد کرده است. تائیه ابن فارض «نظم السلوك» نام دارد و

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۳۶ (ردیف ۸)؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۵۴ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۵-۱۵۵]

● **مدخل المنظوم فی احکام علم النجوم** < مدخل منظوم

● **المدخل الموسیقی / موسیقی / عربی**

al-madخال-ul mūsīqī

فارابی، محمد بن محمد، ۹۲۶ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

حاوی قسمت‌هایی است از کتاب المدخل فی الموسیقی ابونصر فارابی و در آن در ابتداء مبادی علم موسیقی می‌آید و سپس تعریف خود علم موسیقی می‌شود و بعد نسبت بین الحان مورد بحث قرار می‌گیرد. در این قسمت مسائل نسبت اعداد طرح و روابط بین آنها بحث می‌شود و در آخر تطبیق این نسبت با آهنگ‌ها به شرح می‌آید. از آنجا که مطالب همه کتاب مدخل نیامده بلکه برگزیده آنها آمده است لذا مباحث کافی و شافی مورد تحلیل قرار نگرفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۵۱/۲

آغاز: من کتاب المدخل فی الموسیقی لابی نصر فارابی، افتتاح الكتاب ینبغی؛ **انجام:** فهذا جمع ما یحتاج الیه فی هذه الصناعة من الاعداد.

فوائد من کتاب المدخل فی الموسیقی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حکیم بن محمد صالح مکنی به ابوعیسی، تا: ۱۰۲۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۵ص (۸۳-۸۷)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۹/۵×۱۰سم [ف: ۱۰-۲۲۸]

● **مدخلیت ایران در مسئله شرقی / حکومت و سیاست /**

فارسی

madxaliyat-e īrān dar mas'ale-ye šarqī

آوانس ارمنی، ق ۱۴ قمری

āvāns-e-armanī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۶ق

از: فیلکس ویچرسکی، مترجم: آوانس مسیحی

این کتاب در ۹ «فصل» تدوین یافته و قسمت اول آن وضع تاریخی ایران باستان را روشن می‌سازد و سپس نویسنده نشان می‌دهد که در زمان حال (= اوایل قرن چهاردهم ق) ایرانیان چه باید بکنند و در مقابل تجاوزات خارجی چه روشی باید پیش بگیرند تا راه صواب به پیمایند و از شر و فساد سیاست‌های استعماری رهایی یابند. متن آن به زبان روسی بوده و سپس از آن زبان به فارسی برگردانده شده است. ما در این کتاب نظر نویسنده را در روشی که سایر دول اسلامی پیش گرفته‌اند مشاهده می‌کنیم و نیز می‌بینیم که او چگونه به ایرانیان ارائه

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)، جلد بیست و هشت، به کوشش، مصطفی درایتی، تهران

DIA 276266

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۲/۲۰۱۳

Suhrawardī is given to quoting the *Theology* in this vein, and on one occasion he even assigns the idea to Plato rather than Aristotle—a suggestive slip. He then immediately goes on to quote, and so to place in dialogue with Plato/Aristotle/Plotinus, a famous saying of the Prophet: “God has seventy-seven veils of lights; if they were raised from before his face, the radiant brightness of his face would incinerate everything he gazed upon.”

Illuminationism has durably molded Iranian theological thought. For example, in his philosophical works Imam Khumaynī made occasional references to the *Theology of Aristotle*, even if his dominant influence was Mullā Ṣadrā. As for al-Fārābī's great successor Ibn Sīnā (or Avicenna in Latin; d. 1037), another of the *Theology's* readers and commentators, Khumaynī much admired his intellectual acuity but in the end did not regard his Greek philosophy as of much help to those who truly seek God. The Qur'ān and *ḥadīth* are sufficient. “Muslim wisdom and gnosis do not come from Greece or the Greeks,” declared Khumaynī. To see this, one need only compare “the books and writings of the world's great philosophers—though their knowledge too comes from the source of revelation— ... [books] of which the most elevated and subtle is perhaps the *Theology* ... of Aristotle” with “the perceptions present in the pure religion of Islam and in the great Muslim sages and gnostics.” “To derive, then, all wisdom from Greece, and to deem the Muslim sages followers of Greek wisdom” is to reveal one's ignorance both of the books of the Muslim sages and at the same time of the contents of “the Holy Book and the traditions of the Infallibles [i.e., the Shi'ite Imams].” “If it were not for the Qur'ān, the gateway to knowledge of God would be forever closed. Greek philosophy is something quite different, which is of great value in its own way. It proceeds by argument, but one does not in that way acquire knowledge. The Prophet's mission wrought a great change in the domain of knowledge. The arid philosophies of the Greeks ..., which had and still have their merits, have been transformed for the contemplative masters into an effective gnosis and true contemplation.”

Whatever it loses in comparison with the luminaries of Islamic gnosis, the *Theology of Aristotle* is still studied in Iran and treated with reverence, though even in the schools of Qom it is now understood, in line with European scholarship, that its doctrines are those of Plotinus, not Aristotle. Given the authority and influence enjoyed by those who have received the traditional religious education, it would be reasonable to claim that Iran is the only place in the world today whose public doctrine assigns such honor to Greek philosophy, very much in the spirit in which it was read in the latest phase of the ancient tradition, in Alexandria, while taking account of the adjustments that have had to be made—and which indeed Christian philosophers such as John Philoponus were already making then—in order to reconcile the sages of Antiquity with the doctrines of scriptural monotheism.

Aristo

011839

Farabi

060050

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

01 Mart 2020

WHAT MAKES AN ORATOR TRUSTWORTHY?
SOME NOTES ON THE TRANSMISSION OF
ARISTOTLE'S *RHETORIC* IN THE ARABIC WORLD AND
ITS INTERPRETATION BY AL-FĀRĀBĪ

FRÉDÉRIQUE WOERTHER

The interest in Greek philosophy that animated an Arabic-speaking thinker like al-Fārābī (870–950) was not limited to the tenth century. It belonged to a context that developed in the Middle East as early as the fifth century CE and flourished later on, during the eighth to tenth centuries, as part of the “Graeco-Arabic translation movement.”¹

The scholarly curriculum of Neoplatonic philosophers included Aristotle's *Organon*, to which the *Rhetoric* and *Poetics* had been added, as a way of helping their students to read Plato's dialogues.² For this reason the first logical treatises of Aristotle began to be translated into Syriac to meet the needs of monastic schools. At the time philosophy had been reduced to logic alone and was used by the Church fathers only for exegesis and to combat heresies. The great series of translations of Greek scientific and philosophical texts took place later, in the eighth to tenth centuries, as part of the cultural politics undertaken by the Abbasids in connection with the Hellenized Christian communities of Syria.

Nevertheless, all evidence indicates that the Arabic translation of Aristotle's *Rhetoric*—as evident today in manuscript *Arabus* 2346 preserved in the BNF in Paris—took place before the great “translation movement” of the eighth to tenth centuries. Furthermore, this Arabic translation of the *Rhetoric*, which is often obscure and contains many errors, most likely was produced on the basis of a Syriac intermediary.

This deeply Hellenized context of the tenth century is likely the setting in which al-Fārābī, following his teachers Abū Bishr Mattā (d. 940–941) and the Nestorian Christian Yuḥanna Ibn Ḥaylan (fl. early tenth century) with whom he studied logic in Baghdad, began to write his so-called Great Commentary on Aristotle's *Rhetoric*, which today is lost. What remains of this work are only some very short fragments in Arabic that were cited by other authors, as well as the prologue. The latter, which circulated on its own at an early stage, has been preserved only in a medieval Latin translation produced by Hermann the German (d. 1272, in Toledo) with the title *Didascalía in Rethoricam Aristotelis ex glosa Alfarabii*, witnessed by a single manuscript in the BNF in Paris, *Latinus* 16097.

The particular kind of commentary utilized by al-Fārābī allows us to understand precisely how certain ideas that belonged to the original context in which they were first produced were modified and interpreted. The concept of *ēthos* in Aristotle's *Rhetoric* is one of these ideas.

● **القوانين الكلية لضبط اللغة التركية / دستور زبان / ترکی و**

al-qawānīn-ul kullīya li-ḍabṭ-il luḡat-it turkīyya

ابو حیان، محمد بن یوسف، ۶۵۴ - ۷۴۵ قمری
abū-hayyān, mohammad ebn-e yūsof (1257 - 1345)

کتاب متوسطی است در دستور زبان ترکی و وضع قواعد ملی لغت ترکی که به درخواست جمعی از برادران تألیف شده است، شامل مقدمه و سه باب دارای فصول و خاتمه: مقدمه در تعریف «کلمه» و «کلام»؛ باب ۱. اسم؛ باب ۲. فعل؛ باب ۳. حرف؛ خاتمه: فعل امر مخاطب. در مقدمه به اسم کتاب تصریح شده، اما نامی از مؤلف به میان نیامده است، جز این که مؤلف در ابتدای کتاب می نویسد: «عذری فی ذلک فانی لست من الترك و لامن اولادهم و لم ارحل الی بلادهم و انما اعتمادی علی السماع منهم لکثرة مخالطتی بهم و معاشرتی ایاهم...». این کتاب با تحقیق محمد فؤاد کوپر یلی زاده در استانبول به سال ۱۹۲۸ م در ۹۴ صفحه به چاپ رسیده و محقق نام مؤلف را به دست نیاورده است. از افراد موسوم به «ابو حیان» تنها «ابو حیان غرناطی» را می شناسیم که دربار زبان ترکی تألیفاتی دارد؛ همچون الادراک للسان الاتراک، الافعال فی لسان التترک، ز هو الملک فی نحو التترک. همو دهها کتاب و رساله در رشته های تفسیر، صرف و نحو و اعراب و قرائت و علوم دیگر نگاشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۹ عکسی

نسخه اصل: کتابخانه «شهید علی پاشا» منتقل شده به کتابخانه «سلیمانیه» شماره ۲۶۵۹؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ مصحح؛ تملک: مصطفی قاضی عساکر روم و مهر «مما وقفه الوزير الشهيد علی پاشا رحمه الله تعالی بشرط ان لا یخرج من خزانه» (کروی)؛ واقف: الوزير الشهيد علی پاشا؛ ۱۷۶ ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳-۶۹]

● **القوانين المحكمة / اصول فقه / عربی**

qawānīn-ul muḥkama

محمد حسین بن محمد باقر
mohammad hoseyn ebn-e mohammad bāqer

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۰۱۵

بی کا، بی تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

● **القوانين المحكمة فی الاصول = قوانين الاصول /**

اصول فقه / عربی

al-qawānīn-ul muḥkama fi-l uṣūl = qawānīn-ul uṣūl

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan

پس پیش تاء افتعال باشد روا ادغام در وی نیز همزه و تاء و سین واو و یاء باشد به پیش: تا بدانی کل حال.

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا غلامعلی بیگ، تا: ۲۷ شوال ۱۲۲۸ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶گ (۱۲۲-پ-۱۴۷)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۱۰-۳۰۷]

● **قوانین صناعة الشعراء (مقالة فی) / بلاغت / عربی**

qawānīn-u ṣinā'at-uṣ ṣū'arā' (maqālat-un fi)

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰ - ۳۳۹ قمری
fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

این رساله تلخیصی از فن شعر ارسطوست از روی شرح تاسطیوس و بعضی شارحان دیگر، که در واقع نه ترجمه کتاب ارسطوست و نه تلخیص درست آن، بلکه مطالب مختلفی است که ظاهراً از روی بعضی شروح متداول بین فضلالی مکتب اسکندریه تلفیق شده است.

آغاز: قال: قصدنا فی هذا القول اثبات أقاویل، و ذکر معان تفضی بمن عرفها الی الوقوف علی ما اثبتته الحکیم و صناعة الشعر انجام: و شغله عن الأنواع و الجهات الأخر. و لذلك ما لم یشرع فی شیء من ذلك قولنا هذا. تمت ... و لله المنة و الحمد بلانهاية؛ تم.

چاپ: ضمن کتاب فن الشعر لارسطوطاليس (بیروت، دارالثقافة: ۱۹۵۲م)، به تحقیق عبدالرحمن بدوی؛ نیز با تحقیق محمد تقی دانش پژوه در المنطقیات للفارابی، ج ۱ (قم، کتابخانه آیه الله مرعشی: ۱۴۰۸ق)

کتابشناسی توصیفی فارابی ص ۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷/۸ عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: گویا در کتابخانه دانشگاه پرینستون آمریکا؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۶۷۷ق؛ ۳ص (۹۰-۹۲)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴-۳۰۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۶۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۶/۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، ۲گ (۲۲۳-۲۲۴پ)،

۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲-۱۳۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۱۱/۱۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۳۴ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۴۰-۴۱پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۰-۸۷]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد بیست و پنجم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276263

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۲/۲۰۱۳

جوامع الرسائل - جوامع الشتات ۹۶۳

- اندازه: ۲۱/۴×۱۲/۷سم [ف: ۷-۴۵۱]
 ۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۱۱/۱۱-۲۷۱۱
 نسخه اصل: نسخه آقای روضاتی در اصفهان؛ خط: نسخ، بی‌کا،
 تا: قرن ۱۱ [فیلمهاف: ۱-۲۲۲]
 ۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۰۷۹/۱۱-۱۰۷۹
 آغاز و انجام: برابر
 خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا آغاز قرن ۱۲؛ ۱۴گ
 (۱۶۲-پ-۱۷۵پ) [ف: ۲-۷۱]
 ۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰۱۰/۲-۶۰۱۰-عکس
 آغاز و انجام: برابر
 بی‌کا، بی‌تا [فیلمهاف: ۳-۲۳۶]

● جوامع الشتات = جوامع الاصول / اصول فقه / عربی
 jawāmi'-uš šafāt = jawāmi'-ul usūl

عراقی، محمود بن جعفر، ۱۲۴۰ - ۱۳۰۸ قمری
 (1825 - 1891) 'erāqī, mahmūd ebn-e ja'far
 کتاب تقریر درسی و تحریر مفصل افادات شفاهی شیخ انصاری
 است در مباحث عقلی و الفاظ مؤلف این کتاب را به منزله جلد
 اول «فرائد الاصول» شیخ انصاری و مکمل آن و متمم افادات
 علمی او قرار داده است. در دیباچه در سبب تألیف و چگونگی
 تبویب این کتاب و ترتیب این کتاب با کتاب «فرائد الاصول»
 آورده است: چون در علم اصول فقه گفتگو از احوال ذاتی و
 وصفی مرجع متحیر در احکام فرعیه است و آنچه مآثور خامه
 شیخ استاد ما است در تحقیق احوال وصفی (از قطع، ظن، شک)
 مرجع متحیر است نه احوال ذاتی و آن حضرت تحقیقاتش را در
 مباحث عقلی و سمعی که کاشف از احوال ذاتی مرجع متحیر
 است تدوین نکرده لذا افادات شفاهی او را در این باب به رشته
 تحریر درآورد و چون بحث از احوال ذاتی مرجع مقدم است
 بر احوال وصفی این کتاب به منزله جلد اول از افادات او خواهد
 بود و بحث از شؤون متحیر در احکام (مقلد، مجتهد) مقدم است
 طبعاً بر بحث از مرجع لهذا بحث در آن (اجتهاد و تقلید) مقدم و
 مقدمه داشته شد. این کتاب مرتب بر یک «مقدمه» (در اجتهاد و
 تقلید ضمن دو مقصد) و یک «باب» در بحث ذاتی ادله (از لیبه و
 سمعیه) است. به این ترتیب مجموعه افادات شیخ انصاری در این
 فن (اعم از خطابه و کتابت) مرتب است بر یک مقدمه و دو باب
 باب دوم را «فرائد الاصول» قرار داده که در اصول عملیه است.
 مطالب کتاب در عنوان «جامعه» آورده شده. (مهملی و لائتی)
 [الذریعه ۲۵۱/۵؛ دنا ۱۰۵۸/۳]

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۰۲۵
 آغاز: فی مهمات المباحث السمعیة و فیه فصلان
 جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ ۲۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه:
 ۲۲×۱۵سم [ف: ۱-۶۸]

یتکرر فی کل سنة؛ ۵. مناسک الحاج و المعتمر؛ ۶. مناسک
 الزیارات؛ ۷. فیما لاوقت له مخصوص من العبادات؛ ۸. فیما یتعلق
 بالشکوی الی الله تعالی و الاستغاثات؛ ۹. الدعا علی الظلمه و
 الاستکفا منهم فی القنوتات و فی جمیع الحالات؛ ۱۰. ذکر
 الدعوات الذی دعواها الانبیا السالفین و الائمة المعصومین؛ ۱۱.
 ذکر الاحراز و الحجب و الضرعات الذین احتجوا بها عن
 ناوهم من اهل الشقاوات؛ ۱۲. النوادر و الدعوات؛ ۱۳. فضل
 الذکر و التحمید و التمجید و التحیات؛ ۱۴. قراءه القرآن و ما
 یتعلق به من الدعوات؛ المخاتمة فی ذکر التقوی و فضل العلماء و
 المتعلمین و شی من طب الائمة و منافع الاطعمه.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۱۳۷

آغاز: الحمد لله رافع السماء و داحی البطحا و مرشد الدهما و معلم
 الاسماو مامع الدعا و مجزل العطا؛ انجام: دعاء الاستفتاح و
 النجاح و هو صدق الله العظیم.
 این نسخه ناقص و موجودی تا اواسط باب چهارم؛ خط: نسخ،
 بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی فارسی و عربی منقول از بهاء الدین
 محمد فاضل هندی مکتوب در حیات وی؛ واقف: آقا زین
 العابدین خادم اصفهانی، رجب ۱۱۶۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج
 مشکی، ۱۴۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۱۶سم [ف: ۱۵-۱۷۶]

● جوامع السياسة / فلسفه / عربی

jawāmi'-us siyāsa

فارابی، محمد بن محمد، ۲۲۶۰ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

فلسفه علمی است، کوتاه و بخش‌بندی نشده، همانکه ضمن
 «الحکمة الخالدة» ابن مسکویه، به کوشش عبدالرحمان بدوی
 چاپ شده است. (احمد منزوی)
 آغاز: جوامع مما صنفه محمد بن محمد الفارابی رحمه الله و
 رضی عنه بسمله. قال ابونصر محمد بن محمد الفارابی قصدنا فی
 هذا القول ذکر قوانین سیاسیة نعم نفعها جمیع من استعمالها من
 طبقات الناس من اهل طبقته و من فوته و من دونه علی سبیل
 الایجاز و الاختصار علی انه لایخلو قولنا هذا من ذکر ما تخص
 باستعماله طائفة طائفة
 انجام: الی حد یظن به معه انه مما لاق. و الحمد لمالک الملک
 وحده.

چاپ: به کوشش عبدالرحمان بدوی، مصر ۱۹۵۲ م، ص ۳۲۷-
 ۳۴۶؛ به کوشش معلوف، قاهره: ۱۹۰۸م
 [دنا ۱۰۵۸/۳؛ الذریعه ۲۵۱/۵ «جوامع السياسة»؛ معجم المؤلفین ۱۹۴/۱۱؛
 پیشگفتار چاپ اخلاق محتشمی، از دانش پژوه، بیست و دو، بیست و سه]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۵۱/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن سیاه،

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد دهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد

DIA 276248

و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲

الجدری - جدول اختیارات ۶۹

آغاز: جدول و قران منسوب از اختراعات جناب مولانا شیخی. عمل برین جدول چنان است که برجی در آن برج قران می‌باشد؛ **انجام:** مستولی بر طالع و جزو قران و سانحه‌ده و صاحب دور کرده دوا بر ثبت کردیم تا سال مسعد و مهیا باشد و الله اعلم بالصواب»

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه ۶ ذی‌قعدة ۱۱۱۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: شرقی نخودی آهار مهره، جلد: میشین مشکی، اص (۳۵۱)، اندازه: ۳/۲۲×۴/۳۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۷]

جدول احکام قرانات < جدول اختیارات

● **جدول اختیارات = جدول احکام قرانات / هیئت /**

فارسی، عربی، ترکی

jadval-e extfiyārāt = jadval-e ahkām-e qerānāt

جداولی در بیان احکام نجوم و تأثیرات نجومی و تقویمی در طبایع انسان‌ها بر اساس طبایع چهارگانه آدمی (بلغم، خون، سودا، صفرا) و عناصر اربعه موجود در طبیعت (خاک، آب، آتش، باد) است که با استفاده از ارقام نجومی بر اساس ابجد (مانند زیچ‌ها) به عربی، فارسی و ترکی عثمانی نگارش یافته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۵۲/۵ کر

آغاز: حمل: مذکر حار یابس، منقلب، صفرا، ضعف مر، صباوت؛ ثور: مؤنث، بارد یابس، ثابت، سودا، قابض، صباوت؛ **انجام:** دینردن یهودی و کفر، نصرانی، بت برست، آتش پرست، اسلام دینی، کفر فلسفی، اقلیمات ... لو ...

خط: رقع، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ به نظر می‌رسد بخش‌هایی از نسخه افتاده است؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۳ گگ (۶۵-۶۷)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲/۴۰ - ۲۰۳]

● **جدول اختیارات قمر در بروج / هیئت / فارسی**

jadval-e extfiyārāt-e qamar dar borūj

بخشی از کتاب یا رساله‌ای است در اختیارات قمر در هر یک از بروج دوازده‌گانه و جدول غره ماه‌ها در ایام هفته و جدول معرفت ساعات نسبت و جدول ساعات ایام سنبله آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۴۵/۳

آغاز: حمل چون ماه در این برج بود دیدار امراء و حکمت و اهل صلاح و صید کردن و سواری کردن و سفر نمودن و نوپوشیدن و حمام رفتن نیکو بود؛ **انجام:** و هر فرزندی که در این ساعت متولد شود عشرت را و طرب را دوست دارد و خوش گذران بود و دراز عمر بود

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ ۱۳ص (۶۹-۸۱) [ف: ۱۳ - ۱۹۷]

● **الجدل / منطق / عربی**

al-jadal

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

به زعم عده‌ای از محققان «کتاب الجدل» فارابی قسمتی از «فصول يحتاج إليها فی صناعة المنطق» وی است که متن کامل آن هنوز به دست نیامده است و تنها ترجمه عبری آن از یعقوب بن ابی موری موجود است که نسخه‌ای از آن در کتابخانه پاریس به شماره Cod. 630 نگهداری می‌شود.

آغاز: قال أبو نصر محمد بن طرخان الفارابی: صناعة الجدل هی الصناعة التي بها يحصل للانسان القوة علی ان يعمل من مقدمات مشهورة قیاسا فی ابطال کل وضع موضوعه کلی

انجام: مثل قولنا: کل شیء يتحرك، ولا شیء من الموجودات يتحرك فهما متضادتان و کاذبتان شیعتان، فلذلك صار الأفضل فی الجدل و الأنجح أن يكون الإبطال بالنقيض، إذ كان الإبطال بالنقيض أصح و أوفق و اعم من الإبطال بالمضاد

چاپ: به تحقیق محمد تقی دانش پژوه در المنطقیات للفارابی، ج ۱ (قم، کتابخانه آیه الله مرعشی: ۱۴۰۸ق)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۲۹/۴-ف

نسخه اصل: ملک ۱۵۸۳/۹ [در فهرست ملک بخش‌های کتاب «الأوسط» به صورت تفکیک شده معرفی نشده است. این رساله بخشی از کتاب «الأوسط» فارابی است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در فهرست عربی ملک (ص ۷۴) شماره آن ۱۵۷۳ آمده [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۴]

● **الجد و الهزل / اخلاق / عربی**

al-jidd wa-l hazl

جاحظ، عمرو بن بحر، ۱۵۰ - ۲۵۵ قمری

jāhez, 'amr ebn-e bahr (768 - 870)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۱۷/۶-ف

نسخه اصل: داماد ابراهیم پاشا ش ۹۴۹؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ (۷۳-۸۶پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۴]

● **جدول اثنی عشریه کواکب / ستاره‌شناسی / فارسی**

jadval-e esnā 'ašariye kavākeb

دو جدول قران مربوط به سال‌های ۸۶۸ و ۸۰۹ق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۴۱/۶۲

فرستگان نسخ‌های خطی ایران (فتخا)؛ جلد دهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازبان اسناد

DIA 276248

و. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲

زبان نگشایند
انجام: اینست، کلام در اسباب خواب و واقعه بطریق ایجاز و
اختصار والسلام

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۳۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۱؛ جلد: پارچه ای [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۹۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد طاهر مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: مشهد

رضوی؛ جلد: تیماج مذهب، ۴ص (۳۱-۳۴)، ۳۱ سطر، اندازه:

۲۰/۲ × ۳۳/۱سم [ف: ۱۰-۲۴۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۸۶/۴-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۲۱۷]

● قوای النفس / فلسفه / عربی

quwa-n nafs

فارابی، محمد بن محمد، ۲۲۶۰ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۶۸۳

آغاز: بسمله، اعلم ان الانسان يتقسم الى: انجام: تمت الرسالة

الشریف بعون الملك اللطیف

خط: نسخ، بی کاه، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

● قوای نفس / فلسفه / فارسی

qovā-ye nafs

بخشی از رساله ای است در قوای نفس و توضیح خواص و محل
هر کدام در بدن انسان.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۸۵۶/۱-۲۹/۱۹۶

آغاز: الحمد لله الذي عجز عن ادراك صفاته عقول الادياء و

اعترف بالعجز عن فهم ذاته و كفيات صفاته ... و بعد بدانکه چون

مزاج نبات نزدیکتر است به اعتدال از معادن؛ انجام: و اینقدر

اختلاف کرده اند که به هیچ یک اطمینان قلب حاصل نمی شود و

جعل لكم السمع و الابصار و الافئدة را به دیده اعتبار نظر کن.

خط: نستعلیق شکسته، بی کاه، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد:

مقوای، ۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱ × ۱۶سم [ف: ۶-۳۲۵۱]

● قوای نفس / فلسفه / فارسی

qovā-ye nafs

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۲۲۸/۹

در چهار «باب»: ۱. مقدمات این فن؛ ۲. نامه های ارباب مناصب و
اصحاب مراتب؛ ۳. نامه های شوق و آرزو مند و پاسخ آنها؛ ۴.
مکتوب از هر جنس و رقعه های پراکنده و فائده های گوناگون.

[تاریخ یزد جعفری ص ۲۳۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۹۸/۲

خط: نسخ، بی کاه، تا: قرن ۹ و ۸؛ کاغذ: سفید سمرقندی، جلد: تیماج

مذهب، ۶۷ص (۷۶-۱۴۲)؛ ستا: ف: ۲-۳۰۱

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۷/۳-ف

نسخه اصل: کتابخانه پرفسور مکریم بن خلیل بن الالبستانی؛ خط:

نسخ، بی کاه، بی تا؛ ۶۷گ (۷۶-۱۴۲) [فیلمها ف: ۱-۴۴۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۳۶/۴

خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا؛ جلد: تیماج، ۲۳ص (۸۵-۱۰۷)، ۲۹ سطر

(۱۵ × ۲۳)، اندازه: ۳۰ × ۲۳سم [ستا: ف: ۱-۱۱۷]

● قوای انسان / روان شناسی / فارسی

qovā-ye ensān

نویسنده می گوید خداوند در وجود آدمی قوای چندی آفریده

که بر حسب آن قوا افعالی از آدمی در حال بیداری سر می زند و

نیز در حال خواب که حالت سکون حرکات قواست. این قوا

موجودند و بنابر قول او آنها بر دو قسم اند: خارجی و داخلی.

خارجی: قوای پنج حس: شامه، سامعه، ذائقه، لامسه و باصره و

قوای داخلی نیز پنج قسم اند: قوای جاذبه، قوای مخدومه، قوای

مدرکه، قوه محرکه، قوه عقلیه. نویسنده پس از ذکر این قوا،

قوای داخلی را نیز به اجزای چند تقسیم می کند.

آغاز: بسمله - در ذکر قوای انسانی که حق سبحانه و تعالی آن را

در وجود آدمی جهت قوام بدن آفریده ...

انجام: وقت سن تمیز است تا قریب چهل سالگی که حد کمال

عقول است و الله اعلم بالصواب.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه: ۵۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه، تا: محتملاً اوایل قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴ص

(۱۰۱-۱۰۴)، ۱۴ سطر (۵/۵ × ۱۵)، اندازه: ۱۳ × ۲۰سم [ف: ۹۶-]

● قوای انسان = خواب و وقعه / روان شناسی / فارسی

qovā-ye ensān = xāb va vaq'e

وجیزه ای است در تحقیق حواس پنج گانه ظاهری (بصره، ذائقه،

شامه، لامسه، و سامعه) و قوای پنج گانه باطنی (حس مشترک،

خیال، واهمه، حافظه، و متصرفه که گاهی متفکره گفته می شود).

برای بزرگی که از وی نام نبرده است.

آغاز: بسمله، مفتاح خزائن معارف و معامد احد الذاتی است که

شهسواران میدان حقائق در مقام تمجیدش جز بکلام لا احصی

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد بیست و پنجم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276263

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۲۰۱۳/۲۰۹۲

[نسخه پژوهی: ۲-۱۲۳]

[ف: ۱-۶۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۱۰/۳

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن خواجه علی مازندرانی، بی تا؛ ناقص
است و تا ص ۱ ص ۲ چاپ چاپ ۱۴۲۵ را دارد؛ کاغذ: سپاهانی،
جلد: تیماج زرد، ۶ گگ (۷۷-۸۲)، ۱۷ سطر (۵/۴×۱۴/۵)،
اندازه: ۱۹/۵×۱۰/۵ اسم [ف: ۸-۴۷۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۰/۱۰

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ این نسخه مانند چاپ هند است؛ ۱۳ گگ
(۶۱-۷۳) [ف: ۳-۶۵۵]

● تحویل السعادة = الحجج العشرة فی جوهرية نفس الانسان الناطقة = التحفة فی السعادة = المباحث

النفسية / فلسفه، اخلاق / عربی

taḥṣīl-us s'āda = al-ḥujaj-ul 'ašara fi jawharīyyat-i
nafs-il insān an-nāṭiqā = at-tuḥfa fi-s s'āda

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۴۳۷-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

این رساله به نامهای «نفسیه» و «رسالة فی النفس» و «تحویل
السعادة» و جز آن نیز خوانده شده است. مقاله ای است در
معرفت نفس و اثبات جوهریت آن و اینکه قابل فساد نیست. این
کتاب تحت عنوان «تحفه: به فارسی نیز ترجمه و چاپ شده
است. مشتمل بر ۱۰ «حجت»: ۱. فی أن النفس جوهر؛ ۲. من
البین أنه لیس شیء من الأجسام من حیث هو جسم؛ ۳. لو كانت
الصورة المعقولة یحل جسماً من الأجسام؛ ۴. الجسم إذا وضعناه
محلاً للحکم بذاته؛ ۵. من البین أن الأجسام الواقعة تحت ... یأخذ
فی سن الشیخوخة فی الضعف؛ ۶. قد بین من الأداء الطبيعية و
غیرها أن بدن الإنسان مؤلف تالیفاً؛ ۷. الأجسام مهما یثبت علی
قواها الخاصة؛ ۸. الصور الهندسية و العددية؛ ۹. لو كان العلم
عرضاً حالاً فی الجسم؛ ۱۰. الشیء الذى یعقل الإنسان لیس بعقل
بما هو جسم.

آغاز: بسمله. للشیخ رئیس الی بعض اخوانه فی السعادة و الحج
العشرة ... لو طرق العاقل الی صرف المعروف عن المعارف
خصوصاً اذا كان المعروف افضل عصمة یتمسک بها

انجام: فاستعمل ایها الاخ الفاضل هذه السیرة الفاضلة ... و تقبل
نصیحة اخیک و ولیک و ترک الاغترار بزخارف هذه الدار و
تقبل علی کسب خیرات الدار الالهی. اقول قولی هذا و أسأل الله
ان یسددک لما ارتجیه بفضله و احسانه، و ان یصلی علی محمد
چاپ: در مجموعه الرسائل (حیدرآباد: ۱۳۵۳ق)؛ نیز در رسائل
(قم، بیادرفر: ۱۴۰۰ق)

[الذریعه ۱۲/۱۸۲؛ فهرست مصنفات ابن سینا ۵۵؛ مجمع علمی ۱۱۸/۱]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۵۸۷/۶

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۶؛ ۱۰ گگ (۱۱۴-۱۲۳پ)، ۲۲ سطر

● تحویل السعادة / فلسفه / عربی

taḥṣīl-us s'āda

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰-۳۳۹ قمری
fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875-951)

این کتاب که از فارابی است و در آن فضیلت و سعادت بررسی
شده و مدینه فاضله را نشان داد و در اینجا است که امام و شاه و
فیلسوف و آئین گذار را یکی می داند (ص ۴۲ و ۴۶ چاپ هند).
در حقیقت کتابی است مبتنی بر منابع یونانی و اصلاً صبغه
اسلامی ندارد. قسمت آخر آن خلاصه ای از یک جزء کتاب
ششم جمهوری افلاطون است. این کتاب در برخی نسخه ها
«فضائل الانسانیة» نام دارد. (محمد تقی دانش پژوه)

آغاز: بسمله. الاشیاء الانسانیة التی اذا حصلت فی الامم و فی اهل
المدن حصلت لهم بها السعادة الدنیا فی الحیوة الاولى و السعادة
القصوی

انجام: فلسفه افلاطون و اجزاه و مراتب اجزاه من اولها الی
آخرها هذا آخرها و جدناه من هذا الكتاب و الحمد لله رب
العالمین و الصلاة علی محمد و آله الاجمعین

چاپ: در حیدر آباد به سالهای ۱۹۲۶ و ۱۹۳۱م؛ بمبئی ۱۹۳۷؛ در
الأعمال الفلسفية، جزء الاول، به تحقیق الدكتور جعفر آل یاسین
(بیروت، دارالمناهل: ۱۴۱۳ق)

[الذریعه ۳/۳۹۷؛ هدیة العارفين ۲/۳۹؛ معجم المؤلفين ۱۱/۱۹۴؛ مشار عربی
۱۶۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳۸/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵ گگ [ف: ۱۵-۱۳۷]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۴۲/۳۸

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد:
تیماج سرخ، ۷ گگ (۱۴۴-۱۵۰ر)، ۲۴-۳۳ سطر (۱۲×۲۲)،
اندازه: ۱۷/۵×۲۷ اسم [ف: ۱۴۶]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۸۷/۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد:
تیماج مشکی، ۲۸ گگ (۹۶-۱۲۳ر)، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه:
۱۰/۵×۲۰ اسم [ف: ۳۶۵]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲/۱۸

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج
حنایی، ۱۰ گگ (۹۴-۱۰۳ر)، ۳۰ سطر، اندازه: ۳۵×۲۱ اسم [ف: ۳-۳۵۰]
۵. تهران؛ دائره المعارف؛ شماره نسخه: ۱۷۹۲/۸-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ با تاریخ دوشنبه ۱۷ رجب
۱۳۱۷ق به همین خامه در مجموعه؛ ۴۵ص (۱۱۰-۱۵۴) [عکسی]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد هفتم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازان

DIA 276245

. اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲